

De maakindustrie in Overijssel en de afbakening van de kennisintensieve maakindustrie

De Overijsselse industrie wordt op verschillende manieren gedefinieerd. We onderscheiden:

- de industrie volgens de klassieke indeling;
- de GEP-industrie;
- de maakindustrie ;
- de creatieve industrie.

De creatieve industrie komt nog niet aan bod omdat deze thans voor Overijssel nog niet volledig in kaart is gebracht. Over enkele maanden zal dit wel het geval zijn.

Het BIRO zorgt voor de jaarlijkse actualisering van alle typen bedrijven en instellingen op vestigingsniveau en het daarbij behorende aantal arbeidsplaatsen. Het APO geeft in overzichtelijke vorm de ontwikkeling van het aantal arbeidsplaatsen binnen de diverse onderscheiden sectoren weer.

Elk van de definities van de Overijsselse industrie heeft zijn eigen achtergrond.

De industrie biedt de meest ruime omschrijving van de Overijsselse industrie en vormt de klassieke SBI-indeling. De bijbehorende sectoren zijn Voeding, Chemie, Metaal- en electrotechniek, Overige industrie en Energie. Omdat de sector Energie deel uit maakt van de industrie wordt deze laatste in termen van de SBI'93 ook vaak omschreven als "Industrie en Nutsbedrijven". Tot voor enkele jaren werd uitsluitend met deze indeling gewerkt. Bij deze indeling staat het meten van de werkgelegenheid in de industrie voorop.

GEP industrie. Het ministerie van Economische Zaken heeft een aantal jaren terug als voorbereiding op de nota "Pieken in de Delta" een nieuwe indeling van de economische bedrijvigheid geïntroduceerd waarbij het onderscheid tussen regionaal-stuwende en regionaal-verzorgende sectoren voorop staat. In het kader van het landelijk EZ-project "Gebiedsgerichte Economische Perspectieven (GEP)" wordt de motor van de economische groei van een regio gevormd door het hele netwerk van bedrijven dat betrokken is bij de vervaardiging van een product dat geëxporteerd wordt of import overbodig maakt. Dat betekent dat naast exporterende (vooral industriële en gedeeltelijk ook agrarische) sectoren tevens activiteiten die zorgdragen voor distributie en zakelijke dienstverlening als regionaal-stuwend worden aangemerkt. Louter onderscheidt in dit verband acht typen regionaal-stuwende bedrijvigheid: drie typen industrie, twee typen distributieactiviteiten, twee typen kennisdiensten en de land- en tuinbouw. De GEP-industrie is een van de hoofdsectoren van deze nieuwe indeling; binnen deze industrie worden zoals gezegd drie typen onderscheiden: de *arbeidsintensieve*, de *kapitaalintensieve* en de *kennisintensieve industrie*.

De maakindustrie. Omdat binnen de SBI'93 de sectie Industrie veelal wordt omschreven met "vervaardiging van ..." wordt ook gesproken over "maakindustrie" in plaats van "industrie". Het gaat dan om de *industriële fabricage van goederen*.

Binnen de maakindustrie wordt een onderscheid gemaakt tussen de maakindustrie type I en maakindustrie type II. Bij de maakindustrie type II spelen outsourcing en off-shoring een belangrijke rol. Met verwijzing naar het ECORYS/NEI rapport "Met de beide benen op de grond" gaat het daarbij onder andere om het volgende:

- bedrijven die zich steeds meer focussen op productontwikkeling en sales en grote delen van de productie overlaten aan toeleveranciers;
- er vindt een verplaatsing van de eindassemblage van de productie naar regio's met lage lonen plaats. Van de toeleveranciers van eindproducten wordt verwacht dat ook hun productie daar in de buurt plaatsvindt;
- internationale en nationale uitbestedings- en toeleveringsrelaties raken steeds vaker in elkaar verstrengeld;
- producten worden steeds meer in modules gebouwd. De inkoop van producten verschuift in de richting van het inkopen van modules bij een enkele "main supplier" die daarmee op een breder terrein competenties dient te verwerven (inkoop, leveranciersmanagement, productontwikkeling).

Bij de maakindustrie *type I* draait het om industrie die goederen vervaardigen die niet gevoelig zijn voor outsourcing en off-shoring.

In onderstaand schema is een en ander weergegeven. Duidelijk is dat er tussen de indelingen overlappendingen zijn.

Overijsselse industrie in hoofdlijnen.

SBI '93 versie 2004	Omschrijving	BIRO-Industrie	Maak-industrie (type I)	GEP-industrie	Maak-industrie (type II)
10	Turfwinning	X			
11	Aardolie- en aardgaswinning	X			
14	Winning van zand, grind, klei, zout, e.d.	X		X	
15	Voedingsmiddelen	X	X	X	
16	Verwerking van tabak	X	X	X	
17	Textiel	X	X	X	
18	Kleding	X	X	X	
19	Leer en lederwaren	X	X	X	
20	Houtindustrie en artikelen van hout	X	X	X	
21	Papier, karton en papier- en kartonwaren	X	X	X	
22	Uitgeverijen, drukkerijen	X	X		
221	Uitgeverijen	x	x		
222	Drukkerijen en aanverwante activiteiten	x	x	X	
223	Reproductie van opgenomen media	x	x		
23	Aardolie- en steenkoolverwerkende industrie	X	X	X	
24	Chemische producten	X	X	X	
25	Producten van rubber en kunststof	X	X	X	X
26	Glas, aardewerk, cement-, enz. producten	X	X	X	
27	Metalen in primaire vorm	X	X	X	X
28	Producten van metaal	X	X	X	X
29	Machines en apparaten	X	X	X	X
30	Kantoomachines	X	X	X	X
31	Overige elektrische machines	X	X	X	X
32	Audio-, video- en telecomm.app., enz.	X	X	X	X
33	Medische apparaten	X	X	X	X
34	Auto's, aanhangwagens en opleggers	X	X	X	X
35	Transportmiddelen anders dan auto's etc.	X	X	X	X
36	Meubels en overige goederen n.e.g.	X	X		
36 ex.36631		x	x	X	
36631	Sociale werkvoorziening	x	x		
37	Voorbereiding tot recycling	X	X	X	
40	Productie en distr. van elektriciteit, aardgas	X			
41	Winning en distributie van water	X			

In het volgende schema is de GEP-industrie onderverdeeld in arbeidsintensief, kapitaalintensieve en kennisintensieve activiteiten. De kennisintensieve maakindustrie is daarbij vet aangegeven. De tabel geeft dus een antwoord op de vraag welke activiteiten tot de kennisintensieve maakindustrie horen.

SBI '93 versie 2004	Omschrijving	GEP-industrie		
		Arbeids- intensief	Kapitaal- intensief	Kennis intensief
14	Winning van zand, grind, klei, zout, e.d.		X	
15	Voedingsmiddelen			
151	Slachterijen en vleesverwerking	X		
152	Visverwerking	X		
153	Groente- en fruitverwerking	X		
154	Plantaardige en dierlijke oliën en vetten		X	
155	Zuivelproducten		X	
156	Meel		X	
157	Diervoeder		X	
158	Overige voedingsmiddelen	X		
159	Dranken		X	
16	Verwerking van tabak		X	
17	Textiel	X		
18	Kleding	X		
19	Leer en lederwaren	X		
20	Houtindustrie en artikelen van hout	X		
21	Papier, karton en papier- en kartonwaren		X	
222	Drukkerijen en aanverwante activiteiten	X		
23	Aardolie- en steenkoolverwerkende ind.		X	
24	Chemische producten			
241	Basischemicaliën		X	
242	Landbouwchemicaliën		X	
243	Verf, lak, vernis, inkt en mastiek		X	
244	Farmaceutische producten			X
245	Zeep-,was-,reinigings- en onderhoudsmidd.			X
246	Overige chemische producten		X	
247	Synthetische en kunstmatige vezels	X		
25	Producten van rubber en kunststof		X	
26	Glas, aardewerk, cement-, enz. producten		X	
27	Metalen in primaire vorm		X	
28	Producten van metaal	X		
29	Machines en apparaten			X
30	Kantoormachines			X
31	Overige elektrische machines			X
32	Audio-, video- en telecomm.app., enz.			X
33	Medische apparaten			X
34	Auto's, aanhangwagens en opleggers			
341	Vervaardiging van auto's			X
342	Carrosseriebouw	X		
343	Auto-onderdelen en accessoires	X		
35	Transportmiddelen anders dan auto's etc.			
351	Scheepsbouw- en reparatie	X		
352	Rollend spoor- en tramwegmaterieel	X		
353	Vlieg- en ruimtevaartuigen			X
354	Fietsen, motor- en bromfietsen, enz.	X		
355	Overige transportmiddelen n.e.g.	X		
36 ex.36631	Meubels, enz., excl. Sociale werkvoorziening	X		
37	Vorbereiding tot recycling	X		

Bestudering van de beide tabellen (combineren gegevens maakindustrie en GEP-industrie) levert de volgende lijst op van de kennisintensieve maakindustrie.

De kennisintensieve maakindustrie in Overijssel.

SBI '93 versie	Omschrijving	Type I (niet gevoelig voor outsourcing en off-shoring), type II (wel gevoelig voor outsourcing en off-shoring)
2004		
244	Farmaceutische producten	I
245	Zeep-, was-, reinigings- en onderhoudsmiddelen	I
29	Machines en apparaten	II
30	Kantoormachines en computers	II
31	Ov. Elektrische machines, apparaten, enz.	II
32	Audio-, video- en telecommunicatieapp.,enz.	II
33	Medische apparaten en instrumenten, enz.	II
341	Vervaardiging van auto's	II
353	Vlieg- en ruimtevaartuigen	II

In Overijssel gaat het daarbij om 667 vestigingen met in totaal 21.683 arbeidsplaatsen. Op het totaal aantal werkzamen is dat 4,5%.

Team Beleidsinformatie BA

Marcel Ellenbroek